

Da Costa dichtte zijn Hagar bij een plaat en Beets voorzag een reeks etsen van Israëls van bijschriften op rijm; terwijl deze schilder op zijn beurt een drietal teekeningen en een ets meegaf aan Heering's Overijsselsche vertellingen.

Merkwaardigerwijze heeft Bosboom maar een enkel boek van zijn vrouw geïllustreerd. Wel had hij een „vignetjen” ontworpen voor Ten Kate's vertaling van Anacreon. Bles, Rochussen en de Famars Testas illustreerden Van Lennep's romans, Elchanon Verveer z'n Nederduitsche spraakkunst. De illustraties der Reisonimoetingen van Joachim Polsbroekerwoud en zijn vrienden door Vlerk (Bernard Gewin) zijn van den graveur J. W. Kaiser; de „Physiologie van Den Haag” door een Hagenaar (prof. Jonckbloet) is geïllustreerd door den genreschilder H. F. C. ten Cate, terwijl Cornelis Buis de prenten maakte voor Sara Burgerhart. De „Boertige reis door Europa” etc. van Fokke Simons is geïllustreerd door Jacob Smies, nooit beter geëvalueerd dan door onzen besten kenner der illustratie, Cornelis Veth, die ook J. K. Bendorp — hij teekende de illustraties bij een boek van J. Immerzeel Jz. „Balthazar Knoopius” — prees. Johan Kagchel maakte als Johannes Kachelius de boekdruketsen voor Van Lennep's Vermakelijke Latijnsche Spraakkunst, terwijl Anth. de Vries de illustrator was van De Schoolmeester.

De nieuwere litteratoren hadden meer oog voor de decoratieve kunst. Voor het sinds 1893 in Vlaanderen verschenen „Van Nu en Straks” leverden Roland Holst en Thorn—Prikker de vignetten; Albert Verwey's bloemlezingen van oude dichters werden versierd door Lion Cachet, Dysselhof en Nieuwenhuis. In 1894 verscheen de door Derkinderen verlichte monumentale uitgave van den Gijsbrecht van Amstel. Bauer's etsen werden opgenomen in Van Deyssel's vertaling van Akedysseril en ook Arij Prins liet zijn eerste werk met etsen versieren. Isaäc Israëls teekende de titelplaat voor Frans Erens' „Dansen en rhytmen”, Jan Toorop o.m. den band voor Louis Couperus' „Psyche”. Ook Lizzy Ansingh en Nelly Bodenheim, die de oud-Hollandsche kinderrijmpjes illustreerde, Henricus, Van Hoytema, Jurses, Van Konijnenburg, frère François Mes, Vaarzon Morel, Nieuwenkamp, Nijland, Veldheer, Leo Visser, Wenckebach, Corn. Veth e.a. maakten hunne bezigheid van de illustratie, die zij weer tot een kunstvak verhieven. Deze lijst zou kunnen dienen bij het organiseeren eener grootere expositie der Nederlandsche illustratie!

Sinds het naturalisme, dat de verbintenis tusschen de beeldende kunsten en de dichtkunst verbood, hadden de beeldende kunstenaars een afkeer van de litteratuur: het woord „litterair” was een weinig welwillende aanduiding voor een schilderij of beeldhouwwerk, bijna een scheldwoord. Maar de tijd wendde zich en vele jonge en jongste kunstenaars hebben weer een meer klassieke opvatting van de illustratie; zij hebben weer een verhouding met de litteratuur, die tenslotte bij ieder beschaafd mensch behoort.